

Aluekehittämisen vastuualueen ajankohtaiskatsaus

Maakuntahallitus 15.05.2023 § 57

Selostus

Kehittämisyhmä

"Reilusti edellä" Uusimaa-ohjelman 2022–25 kärkitavoitteet ovat muodostaneet yhä vahvemman suunnan koko liiton koko toiminnalle, edunvalvonnalle sekä hankerahoituksen suuntaamiselle. Kevään aikana Uusimaa-ohjelman ajankohtaisia kokonaisuuksia ovat olleet vuoden 2022 seurantakatsauksen laatiminen sekä vuosien 2026–2029 Uusimaa-ohjelmaan tekoon valmistautuminen.

Toimintaympäristön kehityksen ennakoitiin on kiinteä osa liiton työtä ja edunvalvontaa. Kevään aikana on jatkettu Tulevaisuustutka-ennakointiaamuja keskittyen Uudenmaan kannalta tärkeisiin teemoihin, kuten EU:n sääntelyyn ympäristöpolitiikassa, eduskuntavaalien tulokseen Uudellamaalla sekä toukokuussa Suomen NATO-jäsenyyteen. Ennakointiin liittyen liitto on edustettuna Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (JOTPA) tietopalveluiden yhteistyöryhmässä ja OKM:n osaamisen ennakointifoorumin työssä (OEF). Yhdessä näiden ja Ennakointikamarin kanssa on mm. täydennetty valtakunnallisia ennakointikyselyitä alueellisesta näkökulmasta.

Kevät on ollut TE24-uudistuksen näkökulmasta kunnille kiihtyvästi kiireistä aikaa. Uudenmaan liitto järjesti kevään aikana yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen, TE-toimiston ja AMKE:n kanssa kunnille kolme seudullista TE24-työllisyysfoorumia ja useita tilaisuuksia liittyen koulutushankintoihin, TE-palveluiden siirtoon sekä yrityksille suunnattujen E-palveluiden sisältöön. Niin ikään liitto jatkoi ELY-keskuksen kanssa yhteisellä henkilöresurssilla kunnille avun tarjoamista mm. ELY-/TE-tietokantojen kautta saatavan työllisyystiedon hyödyntämisessä uudistukseen valmistautumisessa. Lisäksi liitto toteutti kartoituksen kuntien maahanmuuttajiin liittyvistä tietotarpeista sekä osallistui ELY-keskuksen järjestämälle seudulliselle kiertueelle, joka oli suunnattu kuntien maahanmuutosta vastaaville.

Uudenmaan liitto käynnisti tammikuun alussa 2,2 milj.€ AKKE-haun Uusimaa-ohjelmaa toteuttaville esiselvityksille sekä hankkeille, joilla vahvistetaan alueellisten toimijoiden innovaatioyhteistyötä sekä uusimaalaisten osallisuutta tai yhteisöllisyyttä. Hakemuksia saatiin 43 kappaletta, joista reilulle 10 esitettäneen kesäkuussa myönteistä päätöstä. Niin ikään liitto toteutti 2021 toteutetusta 4,9 milj.€ hakukierroksesta ulkoisen evaluoinnin, jonka mukaan AKKE-rahoituksella on saatu merkittävää vaikuttavuutta uusimaalaisten toimijoiden kannalta.

Vuosittain käytävissä aluekehittämiskeskusteluissa (ALKE-keskustelut) on tavoitteena löytää maakunnan ja valtion yhteinen ymmärrys maakunnan tilannekuvasta ja kehittämistarpeista, ja niillä on myös vahva edunvalvonnallinen tavoite. Kevään 2023 ALKE-keskustelut pidettiin eduskuntavaaleista johtuen kaikkien maakuntien yhteisinä. UL toi aktiivisesti esille Uudenmaan erityispiirteitä mm. Suomen tulevaa hallitusohjelmaa sekä kansallisen aluekehityspäätöksen valmistelua varten.

Varsinaiseen hallitusohjelmavaikuttamiseen liitto panosti kevään aikana tekemällä mm. Uudenmaan puolueiden piirijärjestökierroksen, tapaamalla keskeisiä sidosryhmiä, kirkastamalla vaaliviestinnän kärkiä yhteistyöllä Ellun Kanojen kanssa, sekä kokoamalla Kasvu-Suomen (Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa) maakuntien yhteiset HO-tavoitteet.

Rakennerahasto ja rahoitusryhmä

Ohjelmakaudella 2021–2027 Uudenmaan liitto toimii koordinoivana maakunnan liittona viiden maakunnan liiton EAKR- ja JTF-rahoituksessa. Työ- ja elinkeinoministeriö nimesi Uudenmaan liiton välittäväksi toimielimeksi käynnistyvälle ohjelmakaudelle tammikuussa 2023.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpano käynnistettiin konkreettisesti vuonna 2022 avaamalla ensimmäiset rahoitushaut. Vuoden 2022 aikana Uudenmaan liitto toteutti viisi EAKR-hakua (kaksi alueosion hakua ja kolme kestävän kaupunkikehittämisen ekosysteemisopimusten hakua). Vuonna 2023 Uudenmaan liitto on ehtinyt avata kaksi EAKR-hakua kestävään kaupunkikehittämiseen sekä yhden JTF-haun Kymenlaakson alueelle. EAKR-rahoitukseen tullaan avaamaan vielä kaksi hakua vuonna 2023.

Ohjelmakauden käynnistymiseen ja ensimmäisiin rahoitushakuihin liittyen on toteutettu laajamittaista monikanavaista tiedotusta.

Uudenmaan liitto toimii ohjelmakaudella 2021–2027 Interreg Central Baltic-, Interreg Baltic Sea Region-, Urbact- ja Interact-ohjelmien valvojana sekä kansallisen vastinrahoituksen myöntävänä ja maksavana viranomaisena. Vuonna 2022 perustettiin ohjelmien tehtävien hallinto- ja valvontajärjestelmät ja työ- ja elinkeinoministeriölle sekä soveltuvin osin ohjelmien hallintoviranomaisille laadittiin tehtävien hallintokuvauksia. Kansalliseen vastinrahoitukseen vastaanotettiin ensimmäiset rahoitushakemukset vuoden 2022 aikana, mutta suurempia hakemuskääriä on odotettavissa vasta vuonna 2023. Interreg-ohjelmien valvonnan osalta vuonna 2022 laadittiin ns. tarkastuksen tietopankki eri ohjelmien tarkastusvaatimuksista sekä hallintoviranomaisille tarkoitettu riskiperusteisen tarkastamisen malli. Lisäksi aloitettiin ennakoitua tulevista tarkastusmääristä sekä selvitystyötä tietosuojasetuksen mukaisesta asianhallinnasta. Ensimmäiset maksatushakemukset tulevat valvottavaksi vuonna 2023.

EU-palvelu

EU-palvelu ylläpitää ja kehittää helsinkismart.fi -nettisivustoa. Sen osalta kevään isoin ponnistus oli Uudenmaan ekosysteemikartan toteuttaminen nettisivuille. Sivut avautui huhtikuussa 2023.

EU-palvelu on osallistunut älykästä erikoistumista toteuttavien hankkeiden arviointiin EAKR-haussa (arviointit tehttiin tammikuussa 2023) sekä AKKE-haun valmisteluun (hakutekstit ja arviointikriteerit) sekä hakemusten arviointiin innovaatioteemassa. Lisäksi EU-palvelu valmistelee EU-hankevalmistelutukea koskevat arvioinnit.

EU-palvelu on myös valmistellut aktiivisesti useampaa Interreg-hakemusta. Yksi hakemus jätettiin kevään Interreg Central Baltic -hakuun sekä i3-hakuun. Lisäksi ryhmä on vastuussa Interreg Baltic Sea -ohjelmasta rahoitetusta We Make Transition -hankkeen Uudenmaan osuudesta. Hanke käynnistyi tammikuussa 2023. Sen puitteissa järjestettiin

avaustapahtuma ja opintovierailut Uudellamaalla, sekä on järjestetty useampi webinaari ja valmisteltu tulevia fokusryhmä-haastatteluja.

Ryhmä on ollut aktiivisesti myös tukemassa Uudenmaan kiertotalouslaaksoa, mm. toimeenpanemassa avausseminaaria sekä ollut mukana kv-verkostoissa kuten Circular Cities and Regions -aloitteessa sekä hankkeissa kuten Horisontti Eurooppa rahoitteisessa Regions4Climate -hankkeessa.

Lisäksi ryhmä on osallistunut Uusimaa-ohjelman väliarviointiin sekä tehnyt älykkään erikoistumisen seurantaa ja viimeistellyt seurantaraporttia.

Helsinki EU Office

Uudenmaan liiton tarkastuslautakunta vieraili Brysselissä ja Luxembourgissa maaliskuun alussa. Vierailun aikana lautakunta tapasi mm. Hannu Takkulan EU:n Tilintarkastustuomioistuimesta sekä Janne Uusivirran Suomen pysyvästä edustustosta. Lisäksi lautakunnalle esiteltiin Helsinki EU Officen toimintaa ja edunvalvontaa Brysselissä.

Kevään aikana ovat useat komission lakialoitteet työllistäneet EU Officea. Erityisesti EU:n ennallistamisasetus ja sen kaupunkeja koskeva Artikla 6 on ollut edunvalvonnan kohteena. Maaperän terveyttä koskeva lakiesitys (EU Soil Health Law) on tulossa todennäköisesti direktiivinä kesäkuussa. Innovaatiopolitiikan osalta keskiössä on uusi eurooppalainen innovaatio-ohjelma, joka hyväksyttiin kesällä 2022. Ohjelmalla pyritään mm. nostamaan Eurooppa syväteknologian johtavavaksi alueeksi ja samalla vahvistamaan Euroopan strategista autonomiaa. Uudenmaan liitto kiinnostaa erityisesti ohjelmassa oleva lippulaiva ”innovaatioekosysteemien vahvistaminen”, johon liittyvä innovaatiolaakso-haku avautuu toukokuussa 2023. Tämän lisäksi EU Office on edistänyt erityisesti Climate Neutral ja Smart Cities Mission toimeenpanoa.

EU:n komission antaa väliarvioinnin nykyisestä monivuotisesta rahoituskehyksestä kesällä. Siinä odotetaan myös linjauksia mahdollisesta uudesta suvereniteettirahastosta sekä ennen kaikkea näkemyksiä tulevasta koheesiopolitiikasta.

Ilmastoryhmä

Hiilineutraali Uusimaa -tiekartta ajantasaistettiin uuteen tavoitevuoteen vuoden 2022 aikana. Vuoteen 2030 kiristettyä ilmastotavoitetta kohden tähdätään vauhdittamalla ilmastotyötä ja hakemalla lisää vaikuttavuutta monitoimijaisen yhteistyön ja yhteisten toimenpiteiden avulla. Toimenpideohjelman päivittäminen ja lisätoimien tunnistaminen on käynnistynyt keväällä 2023 liiton sisäisenä työnä ja jatkuu syksyllä sidosryhmäyhteistyönä. Toimenpideohjelman sähköinen alusta on valmisteltu ja sen rinnalla on kehitetty virtuaalista hankeseinää hanketoiminnan vahvistamiseksi.

Uudenmaan kunnista noin puolella on asetettuna 2030 tavoite (kattaa 85 % Uudenmaan väestöstä) ja suurimmalla osalla on asetettuna poliittinen vuositavoite hiilineutraaliudelle. Ilmastoryhmä on aktiivisesti tukenut kuntien ilmastotyötä hanketyön avulla (Canemure ja SILTA-hankkeet) tarjoamalla ilmastoratkaisijan palveluita sekä levittämällä esimerkkejä parhaista käytännöistä. Kuntia on kevään aikana tuettu ilmastolain edellyttämien kuntien ilmastosuunnitelmien osalta ja niihin liittyvän avustuksen haussa.

Uudenmaan kiertotalouslaakso on käynnistynyt vuoden 2023 alussa näyttävällä kick-off tilaisuudella, joka keräsi peräti 250 alan toimijaa paikan päälle ja striimiin. Toimijaverkosto- ja hankeanalyysit sekä teematyöpajojen suunnittelu on käynnissä maakunnallisen kiertotalouden ekosysteemin rakentamiseksi. YM:n ja TEM:n koordinoiman kansallisen kiertotalouden green deal -sitoumuksen maakunnallinen jalkautustyö on käynnistetty yhteisellä maakunnallisella työpajalla 8.5. Liitto on osallistunut EU:n Circular cities and regions -aloitteen toimintaan pilottialueena. Kansainvälistä yhteistyötä vauhditetaan osallistumalla World Circular Economy Forumiin näytteilleasettajana ja sidosryhmätapahtumilla.

Luovien alojen ekologisen kestävyysmurroksen toimenpideohjelmaa on valmisteltu kevään aikana Luoto-hankkeen toimialakohtaisissa työpajoissa (9 kpl) sekä kuntien kulttuuriasiantuntijaryhmän (ULKAS) työpajoissa. Tavoitteena on vahvistaa luovien alojen kestävyystyötä ja rakentaa osaamiskosysteemiä.

Ilmastonmuutokseen sopeutumista on nostettu hillinnän rinnalle maakunnallisessa ilmastotyössä. Keväällä 2023 on käynnistynyt Horizon-rahoitteinen Regions4Climate -hanke, jossa liitolla on toimijuus. Hankkeessa vahvistetaan mm. viheralueverkoston roolia sopeutumisessa. Lisäksi on saatu EAKR-rahoitus VILKKU-hankkeelle, joka mahdollistaa maakunnallisen sopeutumissuunnitelman laadinnan. Hanke käynnistyy syksyyn mennessä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- merkitä aluekehityksen vastuualueen tilannekatsauksen tiedoksi
- viedä sen tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- **merkitä aluekehityksen vastuualueen tilannekatsauksen tiedoksi**
- **viedä sen tiedoksi maakuntavaltuustolle.**

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Juha Eskelinen

Maakuntavaltuusto 13.06.2023 § 9

259/07.00.04.00.02/2023

Selostus

Asia selostetaan kokouksessa.

Päätösesitys:

Maakuntavaltuusto päättää merkitä tilannekatsauksen tiedoksi.

Päätös:

Maakuntavaltuusto päätti esityksen mukaan.